

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 207.

Piątek, 9 (21) Września,

1866 r.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących, po Świętach uroczystych i Niedziach. — Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 487 i Kantorach. — Obliczenia przymiary się za opłatą od wiersza druku: za 1-krotne obwieszczenie kop. 6, za 2-krotne kop. 9, za 3-krotne kop. 12. — Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku nie zwracają się. — We wszystkich co dotyczy Dziennika, należy odnosić się wprost do Dyrekcji obu Dzienników Warszawskich.

Rok 3.

Prenumerata w Warszawie rocznie rs. 8. — Półrocznie rs. 4. — Kwartalnie rs. 2. — Miesięcznie kop. 67. — Bez odnoszenia w biurze Dyrekcji prenumerata nie przyjmuje się. — Numer pojedynczy kop. 5. — Za odnoszenie do domu opłaca się miesięcznie kop. 5. — Na prowincji na stacjach Poczty w Królestwie i Cesarstwie: Rocznie rs. 9 kop. 20. — Półrocznie rs. 4 kop. 60. — Kwartalnie rs. 2 kop. 30. — Za przesyłkę w kopertach kwartalnie dopłaca się rs. 1.

SPIS RZECZY.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Komisja likwidacyjna. — Komisja rząd. spr. wewn. i duch. — Dyrekcja ubez. — Zatwierdzenie na urządzie.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa. — Przegląd polityczny. — Wiadomości telegraficzne. — Koncerta instytutu muzycz. — † Hertz. — Tamy na Wiśle. — Wypadki. — Otwarcie kanału i założenie kaplicy. — Pobyt WW. KKs. w Kostromie. — Odjazd poselstwa amerykańskiego. — Powrót na łono prawostawia. — Szamil. — Ameryka. Fenienizm. — Francja. Mowa p. Persigny w Montbrison. — Grecja. Cholera. — Holandia. Zmiana w ministerstwie. — Niemcy. Bójki; procesa prasowe. — Prusy. Posiedzenie izb. — Włochy. Armja; ochotnicy; stacja morska. — Korespondencje ze Lwowa i Paryża. — Co jest federalizacja Austrii. — Rozmaitości.

PRZEWODNIK WARSZAWSKI. — Nowe dzieło. — Fabryka wyrobów kowalskich, slusarskich i stolarskich pod firmą Z. Rozpendowski, E. Jege i sp. i t. d.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa.

dnia 8 (20) Września.

Wykaz szczegółowy tabel likwidacyjnych, ostatecznie zatwierdzonych przez komisję likwidacyjną królestwa polskiego, dla wszystkich w ogóle dóbr w królestwie znajdujących się, tudzież o ilości przyznanego i odesłanego przez tę komisję wynagrodzenia likwidacyjnego od 19 czerwca (1 lipca) do 20 lipca (1 sierpnia) 1866 roku, zamieszczony jest w osobnym dodatku do dzisiejszego numeru.

Komisja Likwidacyjna w Królestwie Polskiem podaje do powszechnej wiadomości, iż wynagrodzenia likwidacyjne: w ilości rs. 400, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Teodorowi *Paprockiemu*, właścicielowi dóbr Zglenice-wielkie D., położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Mławskim, Gminie Smoszewo, wysłane zostało do Kasy Powiatu Płockiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 984, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Adamowi *Rostworowskiemu*, właścicielowi dóbr Sanniki-Dobkowskie, położonych w Gubernji Augustowskiej, Powiecie Łomżyńskim, Gminie Stelmachów, wysłane zostało do Kasy Powiatu Łomżyńskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 316 kop. 56, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Tadeuszowi *Dąbrowskiemu*, właścicielowi dóbr Pruszczyno, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Płockim, Gminie Święcice, wysłane zostało do Kasy Powiatu Płockiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 21,591 kop. 33, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Wasilemu *Zabotockiemu*, właścicielowi dóbr donacyjnych Pruska Tajno, położonych w Gub. Augustowskiej, Powiecie Augustowskim, Gminie Pruska-Tajno, wysłane zostało do Kasy Powiatu Łomżyńskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 4,293 kop. 4, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Józefowi *Chodorowiczowi*, właścicielowi dóbr Krzykawka, położonych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Olkuskim, Gminie Bolesław, wysłane zostało do Kasy Powiatu Kieleckiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 18,371 kop. 75, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Wiktorowi *Psarowskiemu*, właścicielowi dóbr Kraszkowice, położonych w Gubernji Warszawskiej, Powiecie Wieluńskim, Gminie Kraszkowice, wysłane zostało do Kasy Powiatu Kaliskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 26,591 kop. 10, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Janowi *Luczyńskiemu*, właścicielowi dóbr Piotrkowice, położonych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Radomskim, Gminie Swierze-Górne, wysłane zostało

do Kasy Powiatu Radomskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 2,069 kop. 83, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. *Turkowskim, Dziewulskim, Jasińskiemu i Rosińskiej*, właścicielom dóbr Grodzisk, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Siedleckim, Gminie Zbuczyn, wysłane zostało do Kasy Powiatu Siedleckiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 3,346 kop. 40, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Karolowi *Milowiczowi*, właścicielowi dóbr Madryniec A., położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Hrubieszowskim, Gminie Kozobawy, wysłane zostało do Kasy Powiatu Lubelskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 9,790 kop. 56, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Stanisławowi *Osiatowskiemu*, właścicielowi dóbr Winiary, położonych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Sandomierskim, Gminie Dwikazy, wysłane zostało do Kasy Powiatu Radomskiego, celem wypłaty komu należy; w ilości rs. 13,557 kop. 75, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Ignacemu *Płaskowskiemu*, właścicielowi dóbr Czarne, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Lipnowskim, Gminie Czarne, wysłane zostało do Kasy Powiatu Płockiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 4,201 kop. 82, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z d. 7 (19) Września r. b. Ambrożemu *Dobrowolskiemu*, właścicielowi wsi Źródła i Rumunków Gorczyn, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Lipnowskim, Gminie Osiek, wysłane zostało do Kasy Powiatu Płockiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 7,067 kop. 24, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. sukcesorom Hrab. Wincentego *Kraśnińskiego*, właścicielom dóbr Bystrzanowice, położonych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Olkuskim, Gminie Potok Złoty, wysłane zostało do Kasy Powiatu Kieleckiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 3,916 kop. 70, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Annie *Koźmińskiej*, właścicielce dóbr Modryniec B., położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Hrubieszowskim, Gminie Kozobawy, wysłane zostało do Kasy Powiatu Lubelskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 6,827 kop. 16, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Gracjanowi *Kobylińskiemu*, właścicielowi dóbr Czyszków, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Łukowskim, Gminie Ruda-Talubska, wysłane zostało do Kasy Powiatu Siedleckiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 795 k. 17, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Ignacemu de *Gerst Drużbackiemu*, właścicielowi dóbr Międzybórz, położonych w Gubernji Radomskiej, Powiecie Opoczyńskim, Gminie Opoczno, wysłane zostało do Kasy Powiatu Radomskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 26,687 kop. 16, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Kornelemu *Malczewskiemu*, właścicielowi dóbr Sitno, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Hrubieszowskim, Gminie Sitno, wysłane zostało do Kasy Powiatu Lubelskiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 2,022 kop. 65, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z dnia 7 (19) Września r. b. Klementynie *Rusieckiej*, właścicielce dóbr Kalinka, położonych w Gubernji Lubelskiej, Powiecie Radzyńskim, Gminie Opole, wysłane zostało do Kasy Powiatu Siedleckiego, celem wypłaty komu należy; — w ilości rs. 33,023 kop. 26, przypadające na mocy rozporządzenia Komisji z d. 7 (19) Września r. b. Wilhelmmu *Stegemann*, właścicielowi dóbr Rościszewo i Zamość, Stopino, Czumsk-wielki, Września i Lipino, położonych w Gubernji Płockiej, Powiecie Mławskim, Gminach Rościszewo, Poniatów i Szcutowo, wysłane zostało do Kasy Powiatu Płockiego, celem wypłaty komu należy.

Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych. Na zasadzie decyzji Rady Administracyjnej z dnia 23 Sierpnia (4 Września) 1857 roku, dozwolono

niem będzie w roku bieżącym, podobnie jak w latach zeszłych po jarmarkach jesiennych, to jest: poczynając od dnia 1 (13) Października r. b. sprowadzać z Cesarstwa bydło rogate, dla postawienia go na opas przy gorzelniach tutejszego kraju, i bydło takie po zatrzymaniu go pod obserwacją weterynaryjną tylko przez godzin 24 przy wejściu w obręb Królestwa, będzie mogło odbyć dodatkową kwarantannę, dla uzupełnienia dni 21 w tych miejscach, w których pozostawać ma na opasie. Dozwolenie takowe odnosi się jedynie do partji nie mniejszych jak sztuk 50. Służy ono ogółowo dla gubernji Lubelskiej, jako bliżej punktów Włodawy i Łuszkowa położonej; właściciele zaś bydła mającego się stawiać na opasie w innych guberniach, uzyskiwać mają wyjątkowe upoważnienia Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych. Podając o tem do powszechnej wiadomości, Komisja Rządowa uprzedza, że dla zabezpieczenia od przeniesienia zarazy przy obserwacji 21-dniowej odbywanej na samem miejscu postawienia bydła na opasie, mają być z mocy powołanej decyzji Rady Administracyjnej przedsiębrane następujące środki ostrożności: a) Partje bydła rogatego przeznaczone na opas po obserwacji wstępnej w Włodawie lub Łuszkowie przez godzin 24, przeprowadzane będą pod konwojem delegowanych do tego weterynarzy, aż na samo miejsce, gdzie pozostawać mają na opasie. Partje wszakże przeznaczone do miejsc leżących blisko m. Łukowa, mogą iść bez konwoju weterynaryjnego traktem wołowym, tak jak partje na rzeź przeznaczone, a z Łukowa dopiero odprowadzane będą przez tamecznego weterynarza rządowego, aż na miejsce opasu. b) W drodze bydło to nie ma być dopuszczane do żadnej styczności, ani z bydlęm miejscowem, ani z innemi partjami sprowadzonego bydła, nie ma też zatrzymywać się we wsiach, miastach lub przy karczmach i młynach, chyba tylko w oddaleniu przynajmniej o 300 stóp od zabudowań. c) Po przybyciu na miejsce opasu, umieszczone być winno w oddzielnych stanowiskach, które zostaną opieczętowane dla uzupełnienia czasu obserwacji dni 21. Dopełnione to będzie w taki sam sposób, jak przy odosobnianiu bydła w miejscach grasowania księgosuszu, to jest: za pomocą drążków przytwierdzonych do wszystkich wchodów, tak aby bydło przez nie przechodzić nie mogło, a ludzie dla podawania karmu i oprzątania obory wolne mieli przejść. d) Do bydła tego przeznaczeni być winni ludzie, którzy żadnej styczności nie mają z bydlęm miejscowem, a prócz tego przez cały przeciąg obserwacyjnego terminu wzbrownionym ma być przystęp do niego innym ludziom. e) W razie okazania się księgosuszu podczas prowadzenia rzezonego bydła, jako też podczas pozostawiania pod opieczętowaniem, sztuki chore natychmiast zabite i zakopane być powinny, a termin 21-dniowy obserwacji od tego czasu liczyć się znowu zacznie. f) Zdjęcie opieczętowania po upływie 21-dniowej obserwacji nastąpić ma nieinaczej, jak po przekonaniu się przez weterynarza lub lekarza delegowanego, iż cała partja nie okazuje żadnych objawów księgosuszu, poczem bydło to drugą cechę będzie mieć przyłożoną. g) Dla zapewnienia ścisłego zachowania wyżej wyłożonych warunków, odebrana ma być odpowiednia deklaracja od stawiającego bydło na opas przy własnej gorzelni. Gdyby zaś właścicielem takowego bydła był handlarz, i oddawał tylko bydło swe na przekarm obywatelowi ziemskiemu, podobną deklaracja od każdego z nich ma być ściągnięta. Koszt delegowania weterynarzy z miejsca ich pobytu do Włodawy lub do Łuszkowa i napowrót, tudzież djety przez cały czas delegacji, zaspokojone zostaną z ogólnych funduszy kwarantannowych i bynajmniej cięższe nie będą właścicielom bydła, do których należeć ma tylko dostarczenie podwojowy pod weterynarza, tam i napowrót, tak przy samem przeprowadzaniu bydła, jako też przy zjeździe dla odpieczętowania bydła po ukończonej obserwacji. Pod żadnym zaś pozorem, jakiegobądź wynagrodzenie od właścicieli bydła przez delegowanych weterynarzy, wymaganem być nie powinno. Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych, ma nadzieję, iż ci, którzy korzystają będą z powyższego upoważnienia, nie omieszkają dołożyć ze swej strony

starań, aby uniknąć przyoznaczenia się do rozszerzenia księgosuszu i dla własnego oraz ogółu dobra. ściśle zachowywać zechcą ostrożności, które za konieczne uznane zostały.

Dyrekcja Ubezpieczeń zawiadamia, że Główna Kasa Oszczędności z Kantorem Pomocniczym w Gmachu szkolnym za kościołem św. Aleksandra przy ulicy Belwederskiej pomieszczonej, w tygodniu upłynionym do dnia 4 (16) Września roku bież. włącznie, wydała książkę czek nowych 66, na które, tudzież na dawniejsze w 291 wnioskach złożono rs. 5,480 kop. 25. Na żądanie zaś 93 Uczestników (prócz procentu rs. 65 kop. 84 należnego za rok bieżący od całkowitych odbiorów), wypłaciła rs. 5,627 k. 54 1/2 i umorzyła książeczek 35. Przeło uczestników 17,778, posiada kapitał rub. sr. 671,900 kop. 59 1/2.

Zatwierdzenie na urzędzie. Przez najwyższy rozkaz z d. 1-go września v. s., pełniący obowiązki naczelnika 3-go okręgu korpusa żandarmerji i generał-policmajstra w królestwie polskim, generał-major orszaku Cesarskiego baron Frederiks, zatwierdzony został na urzędzie naczelnika pomienionego 3-go okręgu, z zaliczeniem do korpusu żandarmerji, z pozostawieniem pełniącym obowiązki generał-policmajstra w królestwie polskim i w orszaku Jego Cesarskiej Mości. (Rus. Inw.)

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa.

dnia 8 (20) Września.

Wiadomości o układach pomiędzy Włochami a Austrią, są dziś pomyślniejsze nieco. Jak donoszą z Wiednia, na posiedzeniu konferencji pokojowej, generał Menabrea przedstawił w kwestji długu pośredni projekt, popierany przez Francję i Prusy. Co do wszystkich innych punktów, panuje porozumienie. Według urzędowych dokumentów, budżet dochodów w prowincji weneckiej na rok 1866 obrachowany jest na 84 miliony fr.; budżet zaś wydatków z włączeniem procentów od długu na 59 milionów; przewyżka dochodów zatem wynosi 25 milionów fr., i dochody włoskie o taką sumę netto by się powiększyły, gdyby za podstawę obrachowania części długu przypadającego na Wenecję, przyjęto traktat zurichski. W Wenecjańskiem robią się przygotowania do głosowania powszechnego, a ludność tak jest niecierpliwa, iż uprzedzając to głosowanie, chciała zrobić demonstrację. Z tego powodu zapewne komisarz francuzki generał Leboeuf zaproponował tymczasowemu burmistrzowi Wenecji 5,000 francuzkich marynarzy do pomocy dla utrzymania porządku. Zmniejszanie armji włoskiej ciągle postępuje.

Ale kiedy Włochy ukończyły zupełnie wojnę z nieprzyjacielem zewnętrznym na północy, muszą się gotować do walczenia przeciw wewnętrznemu nieprzyjacielowi na południu. Bandytyzm w Sycylii przybrał takie rozmiary, że rząd włoski zmuszony został wystąpić przeciwko niemu z całą energią.

Wbrew temu co donoszono poprzednio, z Wiednia zapewniają, że misja barona Werthera w tej stolicy jest tylko nadzwyczajną i tymczasową.

Nordd. A. Z., roztrząsając okólnik p. de Lavalette, którego obszerny rozbiór wczoraj podaliśmy, przypomina naprzód, iż we Francji istnieje zwyczaj, że skoro nastaje nowy minister spraw zagranicznych, zawiadamia o tem agentów dyplomatycznych za pomocą okólnika, w którym skreśla przyszłą swą politykę. Idąc za tym zwyczajem, margrabia de Lavalette wysłał ten okólnik, który, z powodu bogactwa przedmiotów zasługuje na uwagę, jakkolwiek pochodzi tylko od tymczasowego ministra. Następnie przypomniawszy okólnik p. Drouyn de Lhuys z 1862 r., w którym zapowiadał pojednawcze działanie w kwestji rzymskiej, i ściśle spełnienie tej obietnicy, organ półurzędowy gabinetu berlińskiego wyraża nadzieję, że tak samo zostanie spełniony program zawarty w okólniku p.

de Lavalette. Program ten przedstawia zasady tak stanowczo przychylnie nowemu porządkowi rzeczy w Niemczech, iż nie można się spodziewać, aby polityka cesarska była spowodowana stania się mu niewiernym, a co do przyszłości Austrii, tak zbliża się pogląd francuzkiego ministra do poglądów za które Prusy toczyły wojnę, iż prawie się z niemi identyfikuje. Jakkolwiek okólnik nie wspomina nic osobno o kwestji wschodniej, przez wyrażenie, że widnokrąg polityczny jest uwolniony od groźnych ewentualności, jakby się zdawało, chce wypowiedzieć nadzieję, że chmury na wschodzie pokojowo się rozproszą. *Nordd. A. Z.* robi tę samą uwagę, jaką zrobiliśmy w wczorajszym naszym przeglądzie, że w obec takiego ogólnego dążenia okólnika, dziwnym jest i nie może uspokoić opinji publicznej we Francji, ustęp wskazujący niezbędną bezwzględną organizację armji na obronę kraju. Czyby Francja była od kogo zagrożona? A jeżeli troski o obronę kraju, byłyby właściwe w każdej chwili w ustach ministra wojny, którego obowiązkiem jest myśleć o niej, to w okólniku ministra spraw zagranicznych, muszą co najmniej dziwić.

Według wiadomości ze wschodu, na wyspie Samos także zaczęły się rozruchy. Pogłoski, iż tam wybuchło powstanie, nie usprawiedliwiają się, lecz znakomitsi mieszkańcy wyspy zebrawszy się w Valtri ułożyli adres do sułtana, żądając reform. Dzienniki podają tekst adresu mieszkańców Epiru, przesłanego do ciała dyplomatycznego w Korfu, oraz memorjału rządu greckiego z 5-go b. m. do mocarstw opiekuńczych o powstaniu na w. Kandji. Porcie doradzają sprzedaż Kandji. Z Wiednia znów donoszą, iż uznanie księcia hohenzolernskiego za hospodara Rumunji, jest blizkie.

Według ostatnich wiadomości z Nowego Jorku, sięgających do 8-go b. m., krążyła tam pogłoska, iż cesarz Maksymiljan wkrótce odpłynie do Europy.

Trzeci już dzień z kolei spóźniają się dzienniki belgickie, francuzkie i angielskie i otrzymujemy je albo w dwanaście, albo też w dwadzieścia cztery godzin później niżby należało.

Zwracamy uwagę czytelników naszych na zamieszczone poniżej korespondencje ze Lwowa i Paryża.

Wiadomości telegraficzne.

* *Florenceja, 17 września, wieczorem.* *Gazzetta ufficiale* donosi: „Niezbędność wycofania wojsk z wyspy Sycylii podczas ostatniej wojny, spowodowała większą jeszcze zuchwałość złoczyńców, zwłaszcza w prowincji Palermo. Kilka band, wzmocnionych na skutek połączenia się z niemi 2,000 zbiegłych rekrutów z ostatniego poboru, wkroczyło do Palermo w nocy z 15 na 16-ty b. m. i miało utarczkę z siłą zbrojną. Posłano na wyspę Sycylię znaczne oddziały wojsk. Na innych punktach Sycylii, porządek nie był naruszony.” — Podług świeższych wiadomości z Palermo, z 17-go b. m., bandy, które wkroczyły do tego miasta, organizują się w klasztorze Montreal i żądają utrzymania korporacji religijnych. Gwardja narodowa palermitańska i okoliczna usiłuje przywrócić porządek. — Podług wiadomości z Wiednia, jen. Menabrea sformułował, na dzisiejszem posiedzeniu konferencji, propozycję pośredniczącą w kwestji długu wenecjańskiego; propozycja ta znajduje poparcie ze strony Francji i Prus. Następne posiedzenie konferencji odbędzie się w niedalekim terminie. Co do wszelkich innych artykułów traktatu pokoju, panuje porozumienie. (*Wolff's T. B.*)

* *Kiel, 17 września.* Eskadra (pruska) morza Niemieckiego została dziś rozwiązana. Statki tej eskadry wyjdą po większej części ze służby czynnej. Rezerwy marynarki zostały także dziś rozwiązane. (*Tamże.*)

* *Nowy York, 8 września.* Konwent republikański odroczył swe posiedzenia, przyjmując wprzód rezolucję przemawiającą za nadaniem murzynom prawa głosowania. Dług publiczny Stanów Zjednoczonych, wyniósł 1-go b. m. 2,730 milionów. Podług pogłoski, szerzonej w nowym Yorku, cesarz Maksymiljan zamierza odpłynąć wkrótce do Europy. (*Tamże.*)

* *Praga, 17 września.* Zaburzenia trwały do wpół do 8-jej wieczorem, poczem deszcz rozgędził tłumy ludu. Prześladowano i znieważano przechodzących żydów. Obawiają się większych nadużyć przy jutrzejszym sądym dniu żydowskim. (*Wien. Abp.*)

* *Praga, 17 września.* Dziś i wczoraj lud napadał kupców, którzy dostawali prowianty dla wojska pruskiego. (*Wien. Z.*)

* *Paryż, 17 września.* Zapewniają, że cesarz odjedzie w środę do Biarritz. (*Tamże.*)

* *Krakow, 18 września.* *N. Fr. Presse* dowiedziała się, że przez pośrednictwo francuzkie w układach pomiędzy Prusami i Saksonją, zapewniona została samodzielność armji saskiej. (*Krak. Z.*)

* (Koncerta instytutu muzycznego warszawskiego). Zapowiedziane koncerty dać się mające w m. Lublinie w dniach 11 (23) i 12 (24) września, w m. Radomiu w dniach 15 (27) i 16 (28) września r. b., z powodu naglej słabości dyrektora Kątskiego, odłożone zostały na tydzień później, to jest w Lublinie na dzień 18 (30) września i 19 września (1 października) r. b., w Radomiu zaś na dni 25 i 23 września (4 i 5 października) r. b., a w każdym razie o stanowczym terminie na dni ośm wprzód, pisma publiczne ogłaszają.

* (Hertz). Wyprowadzenie zwłok ś. p. Hertza, p. o. prezydującego warszawskiego komitetu cenzury, o zgonie którego wczoraj donosiliśmy, nastąpi jutro o godzinie 3-iej z południa z kaplicy ewangelicko-augsburgskiej przy ulicy Mylnej, na emtarcz tegoż wyznania.

* (Tam na Wiśle). W Dzienniku Warszawskim Nr. 192 i w tygodniku Ilustrowanym Nr. 362 zamieszczony został artykuł o robotach faszynowych na Wiśle, w szczególności o pobudowaniu w r. z. zatamowaniu pod Saską Kępą i o potrzebie połączenia przerwanego zatamowania pod Siekierkami. Podzielając zdanie pana J. L. co do potrzeby przedsięwzięcia robót regulacyjnych na rzece Wiśle w okolicach Warszawy, widzimy konieczną potrzebę rozebrać rzucone w artykułach tych kwestje. Zatamowanie lachy od Saskiej Kępy do zwanej Monte-Christo zaprojektowane i wybudowane zostało po ścislem zbadaniu miejscowości. Zatamowanie składa się z dwóch części: jedna budowana na wodzie, a druga przez piaski, przy kępie Monte-Christo odsypane. Co do pierwszej części, wykonanej sposobem zwyczajnym faszynowym, można powiedzieć, że wykonana została bardzo pięknie, przy użyciu senksztyków, przez co unikniono zwykłych pogłębień; druga część na piaskach. Wiadomo że roboty faszynowe, wykonywane na płytkiej wodzie, tem więcej na suchych piaskach, przy każdym przybiorze wody ulegają uszkodzeniom i w miejscach takich powstają znaczne głębokości; płoty zaś jako środek nie tak gwałtowny, jeżeli mają odpowiedni kierunek i są dobrze pobudowane, powodują podniesienie i utrwalenie piasków, dla tego też dla złączenia faszynowego zatamowania z kępą Monte-Christo użyto takowych. Uszkodzenie nastąpiło nie dla niepraktyczności i braku mocy, lecz w skutek stopniowego przez zmianę kierunku nurtu znoszenia piasków, na których płoty pobudowano; gdyby zamiast pływów przez piaski dane było faszynowanie, również musiałoby uleść uszkodzeniu. Zdania korespondenta „że zatamowanie nie zostało przerwane jedynie w skutek niesprzyjającej do napierania kry pory” wcale nie rozumiemy; domyślając się co to ma znaczyć, zawiadomić musimy, że często mały przybiorzek wody w robotach faszynowych i brzegach większe zrzadza szkody, aniżeli lody i powodzie wiosenne. Układ koryta powyżej kierunku nurtu i miejscowe położenie na to głównie wpływają. Również nie możemy zrozumieć, z jakiego powodu kępa Monte-Christo może być użyteczną do żeglugi na Wiśle; o ile słyszeliśmy i wiemy z doświadczenia, każda kępa w korycie rzeki spławnej jest przeszkodą. Kępa więc Monte-Christo musiałaby posiadać oddzielne przymioty, nieznanne ani technikom, ani żeglującym po Wiśle. Zatamowanie pod Siekierkami wybudowane było sposobem zwyczajnym faszynowym, jak szanowny korespondent nazywa fundamentalnie i kosztowało około 28,000 rsr., jednakże zostało przerwane i więcej szkody jak pożytku przynosi. Połączone z brzegiem lewym uleść musi temu samemu losowi i znowu będzie tamą, z tą różnicą, że gdy jak pan J. L. utrzymuje, przy długości bosażerów zagraża Siekierkom i zwróci Wisłę do jeziora czerniakowskiego, przy większej długości musiałaby już zniszczyć cały Czerniaków, a może zwrócić wodę za Warszawą. Rzecz ta już z bardzo bliska została rozpatrzoną. *K. R.*

* (Wypadki). W dniu wczorajszym Marjanna Ławenko, zostająca w służbie, lat 31 wieku licząca, gotując farbę do zaprawiania podłóg, wlała do takowej terpentyny, która w tej chwili zapaliwszy się płomieniem, zajęła na niej odzież, skutkiem czego tak mocno poparzoną została, iż pomimo udzielonego jej natychmiast ratunku, wkrótce życie zakończyła. — W tymże dniu, Jan

Ratajczyk zostający w służbie, jadąc wozem parokonnym za rogatkę wolską, zeszedł z takowego, w tej chwili konie przestraszone ruszywszy z miejsca wciągnęły go pod wóz, skutkiem czego mocno pokaleczony został.

* (Otwarcie nowego kanału ładogskiego i założenie kaplicy koło ogrodu letniego). We czwartek, dnia 1 września, odbyło się otwarcie nowego kanału ładogskiego. O godzinie 9 z rana, Najjaśniejszy Pan raczył udać się do Szliselburga, w towarzystwie ministrów: komunikacji, finansów, poczt i telegrafów, wojny, spraw wewnętrznych, kierującego ministerstwem marynarki, szefa żandarmów i generał-adjutanta Dołgorukowa. Po przybyciu o godzinie 12 1/2 do Szliselburga, Jego Cesarska Mość spotkany był przez władzę miejscową, urzędników instytucji pokoju, budowniczych kanału, kupców i liczne zgromadzenie ludu, witającego Monarchę głośnie mi okrzykami „hura”. W przystani, na osobnym statku, znajdowały się łódź Piotra Wielkiego i dwie srebrne szufle: jedna Piotra Wielkiego, a druga Anny Joanówny. Po skończonym nabożeństwie i poświęceniu wody, Najjaśniejszy Pan, wsiadłszy na przygotowany kuter, raczył popłynąć kanałem na pewną odległość i zwiedzić wykonywane tu roboty, poczem powrócił do Szliselburga, gdzie kupcy i budowniczy zastawili śniadanie, podczas którego Jego Cesarska Mość raczył łaskawie rozmawiać z wieloma osobami i wnosić toasty na cześć budowniczych i kupców, którzy swemi ofiarami przyczynili się do budowy kanału. Kupcy z swojej strony upraszali, aby nowy kanał nosił nazwę kanału Cesarza Aleksandra II-go, do czego Najjaśniejszy Pan najwyżej przychylił się raczył, polecając, aby dawny kanał ładogski nazywany był kanałem Cesarza Piotra Wielkiego. Po śniadaniu, Najjaśniejszy Pan, przy ciągłych okrzykach zgromadzonego ludu, raczył udać się z powrotem do Petersburga, i koło Smolnego monasteru, przesiadłszy się z paroplywu „Aleksandra” na kuter, popłynął ku ogrodowi letniemu. W tymże dniu, o godzinie 4 z południa, w ogrodzie letnim i w około tegoż zebrała się tłumnie publiczność, pragnąca znajdować się przy założeniu kaplicy na miejscu, gdzie życie Wielkiego Monarchy-Oswobodziciela, z wyroku Opatrzności, ocalone zostało ręką oswobodzonego włościanina. Z powodu obecności Najjaśniejszego Pana w tym dniu przy otwarciu kanału ładogskiego w Szliselburgu, ceremonia ta odbyła się w pół do piątej. W około miejsca, przeznaczonego u bramy ogrodowej pod budowę kaplicy, urządzone były galerje dla publiczności; prócz tego mnóstwo ludzi z wybrzeża, drzew, parkanów i innych miejsc przypatrywało się obrzędowi. Przestrzeń między ogrodem letnim a przystanią parostatków Tajwani, przystrojona zielonym liściem i kwiatami, zostawiona była dla świty cesarskiej i dygnitarzy. O wpół do piątej Jego Cesarska Mość przybył do przystani i udał się do namiotu, w którym oczekiwał najprzewielebniejszy metropolita Izidor z duchowieństwem. Po odprawieniu modłów, Najjaśniejszy Pan położył pierwszy kamień, poczem inni członkowie familji Cesarskiej brali udział w tej ceremonji, na której znajdował się także p. Komisarów. Ten młody człowiek, któremu los dozwolił dokonać wielkiego czynu, rzewnie się modlił. Podczas ceremonji ogromna masa ludu zachowała zupełne milczenie: każdy czuł wielkość wypadku, który wywołał wzniesienie tego pomnika; ale wypadku, który wywołał wzniesienie tego pomnika; ale po skończonej ceremonji, gdy Najjaśniejszy Pan dążył do pojazdu, głośnie i ciągle okrzyki „hura” towarzyszyły Jego Cesarskiej Mości. Obszerny plac w około kaplicy, w kilka minut po ustąpieniu widzów, napęłnił się znowu publicznością, ciekawą oglądać fundamenta kaplicy, położone przez familję Cesarską. (Rus. Inw.)

* (Pobył wielkich książąt w m. Kostromie). Rus. Wied. donoszą między innymi z Kostromy: Ich Cesarskie Wysokości Cesarzewicz Następca tronu i wielki książę Włodzimierz Alexandrowicz, raczyli przybyć do Kostromy 14 sierpnia. Wysiadłszy z parostatku, Ich Wysokości spotkane były przez naczelnika gubernji i reprezentantów obywateli miejskich. Z przystani wlecy książęta, przy głośnie okrzykach zgromadzonego ludu i odgłosie dzwonów, udali się, w towarzystwie gubernatora, do katedry Wniebowzięcia, przy wejściu do której spotkali byli przez duchowieństwo miejscowe. W katedrze, przepelnionej ludem, odprawione zostało dziękczynne nabożeństwo. Z katedry Ich Cesarskie Wysokości udali się do przygotowanego dla siebie pomieszkania, wśród niezliczonego tłumu ludu. Na placu Susanina, który tego wieczora wspaniale był aluminiowany różnokolorowemi lampami, urządzono zabawę ludową, która przeciągnęła się do północy. Nazajutrz z rana, tysiące ludu odprowadziły dostojnych gości do przystani, skąd wlecy książęta odpłynęli do Niżnego Nowogrodu.

* (Powrócenie na łono prawosławia). Dnia 28-go sierpnia, w klasztorze św. Ducha, książę Bronisław (syn Hieronima) Drucki-Lubecki, przyjął prawosławną religję swoich przodków, wraz z imieniem

Aleksandra. Książę Aleksander jest potomkiem Pawła Druckiego-Lubeckiego, który jeszcze w roku 1617 należał do liczby fundatorów bractwa łuckiego, dla opierania się katolicyzmowi i unji. — Gazeta wileńska nadmieniam przytem, że w kraju zachodnim, ilość osób, które przyjęły prawosławie w roku 1866, wynosi do 40,000, i ciągle wzrasta. (Wil. Wiest.)

* (Wykonanie przez Szamyla i jego synów przysięgi na wierność tronowi). Gazeta gubernjalna kałuska donosi, że 26 sierpnia, w dniu koronacji Ich Cesarskich Mości, Szamyl, wraz z synami, wykonał w Kałudze przysięgę na wierność poddaństwa Najjaśniejszemu Cesarzowi i Cesarzowiczowi Następcy tronu. Dla dopełnienia tego obrzędu delegowany był z okręgu wojennego petersburskiego starszy achun (dziekan) tegoż okręgu Chamidula Chalitów. (Siew. Pocz.)

Amerjka.

* (Fenjenizm). Podług korespondencji z Ameryki, ogłoszonej w gazecie Times, z 7-go b. m. fenjeni odbyli meeting w Buffalo, lecz nie porozumieli się co do nowego wkroczenia do Kanady, jak się tego w tym ostatnim kraju obawiano. Nie ulega atoli wątpliwości, że zamierzają oni przedsięwziąć jakiś nowy ruch, albowiem panuje pomiędzy nimi jak największa czynność i zwołany został do Nowego Yorku walny kongres fenjenów, dla roztrząsania „spraw jak największej doniosłości”. Cała ta agitacja podtrzymywana jest jedynie przez frakcję Roberts-Sweeney, albowiem Stephens i jego stronnictwo poprzestają na hałaśliwym rozgłaszaniu, że zamierzają atakować bezpośrednio Irlandję. Ponieważ stronnictwo Roberts-Sweeney jest najsilniejsze i najliczniejsze, przeto, zdaniem pomienionego korespondenta, należy się go najbardziej obawiać, i z tego powodu władze kanadyjskie postąpiły bardzo roztropnie koncentrując na granicy wojska, stojące w pogotowiu do odparcia wszelkiej napaści. Fenjeni zresztą zmienili całkiem swą poprzednią taktykę i otaczają się jak największą tajemnicą. Spotęgowanie ich zachwalstwa i powzięcie zamiaru nowego najścia na Kanadę, spowodowane zostało tem, iż zostają oni pod opieką stronnictwa posiadającego największy wpływ w stanach północnych unji; jest to stronnictwo radykalne, które myśli jedynie o zyskaniu sobie głosów fenjenów przy wyborach. Co się tyczy rządu Stanów Zjednoczonych, jeżeli fenjeni zechcą wkroczyć rzeczywiście do Kanady, postąpi on energicznie; generał Meade, dowodzący na granicy, zalecił wszystkim swym podwładnym jak największą czujność.

Francja.

* (Mowa p. Persigny w Montbrison.) P. Persigny miał 1-go września w Montbrison długą mowę z powodu otwarcia tam nowo-restaurowanej sali Djanuy. Z powodu tej restauracji, książę Persigny usiłował wyjaśnić znaczenie badań archeologicznych i restaurowania, i wskazać ściśle związek łączący przeszłość z teraźniejszością. Według niego przesadą jest sprowadzać wszystko do rewolucji francuskiej i przyjmować ten fakt za wyłączny początek wszelkiej obywatelskiej i politycznej tradycji Francji. Przytaczamy z tej mowy tylko ustęp, który z powodu dotyczenia obecnych okoliczności we Francji, szczególnie zwraca uwagę. „Panowie” mówił ks. Persigny, „nastał czas zapytać się: kto wprowadził do spadku 1789 r. żywioły słabosci i upadku, wraz z wielkimi dobrodziejstwami? Czyż w istocie zle tak ściśle połączone jest z dobrem na tym świecie, że nie ma możliwości urzeczywistnienia jakiegokolwiek dobrodziejstwa, nie okupiwszy go takim kosztem? Historia udziela nam na to pomyslną i zgodną z ludzką wolnością odpowiedź. Pozwalając każdemu nowemu pokoleniu korzystać z doświadczenia wieków minionych, wskazując następstwa omyłek i błędów przeszłości, daje środki uniknięcia ich w teraźniejszości. Lecz w liczbie udzielanych przez nią nauk, jedna wydaje mi się najważniejszą, najgodniejszą uwagi, ponieważ objaśnia rozruchy i krańcowości, cechujące rewolucje, również jak i przyczyny niezgod przez nią zrodzonych. Wiadomo, że w ośmnastym wieku, rewolucyjna reforma, przed urzeczywistnieniem w praktyce, dokonana została w pojęciach. Społeczeństwo w całym swym składzie, było przygotowane do tych zmian. Oświecona część szlachty, wraz z filozofami przyznawała, że przywileje z jakich korzystała, nie znajdowały dostatecznego usprawiedliwienia. Stan średni daleki był od tego, żeby mieć powody do żalenia się na koronę, wiedząc, że oddają mu pierwszeństwo przed innymi; nietylko wszyscy rządcy prowincji, ale nawet większa część ministrów należała do mieszczaństwa (bourgeoisie) i w istocie cały zarząd kraju znajdował się w rękach klasy średniej. Nakoniec władza królewska sama przyznawała, że nieograniczony kształt rządu stał się niemożliwym. Zwołała stany jeneralne właśnie po to,

aby powrócić krajowi prawo stanowienia podatków które tak długo posiadał w prowincjonalnych parlamentach i które utracił tylko podczas ostatnich panowań. Ponieważ wszystkie żywioły wykonania reform, były w ten sposób przysposobione, zdawało się, że sprawa reorganizacji państwa i społeczeństwa może nastąpić bez wstrząśnień. Czego do tego było potrzeba? Do tego potrzeba było władzy nietylko liberalnej, ale silnej, zdolnej utrzymać równowagę pomiędzy interesami i powstrzymać namiętności. Na nieszczęście władza królewska, której przedstawicielem był król rzadkiej dobroci, ale słaby i nie stanowczy i przez fatalność upadły na duchu od samego początku społecznego wzbudzenia, oddana została w ręce pospółstwa i wszystko pograżyło się w chaos. Ale panowie, pierwszym obowiązkiem monarchy jest zapewnienie powszechnego bezpieczeństwa. Miecz wręczony mu przez Boga lub lud, nie należy do niego. Służy na obronę interesom narodu. Jeżeli go chcą wydrzeć z rąk monarchy w imieniu wolności, to stanowi to niewątpliwą oznakę, że wolność którą przywołują jest kłamstwem, ponieważ prawdziwa wolność nie może istnieć bez władzy. Monarcha może odważyć się na ryzyko, zginiecia od żelaza nieprzyjajnych stronnictw, lub pogrzebania się pod gruzami swego tronu, lecz nigdy nie powinien wypuszczać z rąk miecza. Od czasu rewolucji, ta wielka nauka historii, nie zawsze była rozumiana, i nie zawsze jej słuchano; wszelako widzimy, że urzeczywistnia ją, przy pamiętnych okolicznościach, obcy monarcha, który nagrodzony jest szczęściem za swe mężstwo. On także walczył z nieodstępniemi wymaganiami nierozsądnego liberalizmu. Deputowani pruscy, którzy w swem niedoświadczeniu, powzięli myśl rozszerzenia swej świeżej wolności kosztem przywilejów korony, byli niezawodnie ożywiemi uczciwymi zamiarami. Ale co by się stało, gdyby król nie miał stałości? Rozbroiwszy monarchę, pozostaliby sami bezbronnymi w obec niespokojnych umysłów, zawsze gotowych do gwałcenia warunków wolności i doprowadzania jej następstw do ostateczności. W obecnej chwili, Niemcy prawdopodobnie byłyby pograżone w anarchji, kiedy tymczasem w skutku naturalnego zwrotu opinji, ci sami ludzie, którzy deptaliby gruzami monarchji, ogłaszają teraz swego monarchę za dobroczyńcę ojczyzny. Co się nas tyczy, panowie, trudność naszej epoki stanowi to, że musimy żyć jeszcze pośród pokoleń politycznych działaczy, którzy będąc przyzwyczajeni do wolności ograniczonej rozmiarami klasy przywilejowanej i nie rozumiejąc nic w sprawie rządzenia rządu opierającego się na dziesięciu milionach wyborców, starają się zwrócić cesarstwo z jego naturalnych dróg, ubrać w łachmany instytucji czasu minionego i przykuć olbrzyma do łoża Prokusta. Lecz przeczuwam, że po za temi pokoleniami, które, jak wszystko, unosi z sobą czas, przyjdzie pokolenie młode, mężne, pełne wiary, siły i energii, i oby dał Bóg, żeby przyszło jak najprędzej zastąpić nas. W obecnym czasie Francja widzi przed sobą ujawniony cały świat praktycznych sposobów rozwoju i swobód. Wspomina o minionych czasach zarządu, tylko dla tego, żeby potępić ich bezsilne teorje! Mówią o błahich środkach nędznej wolności, w chwili kiedy zaczyna się panowanie rozległej demokracji, w chwili kiedy masy ludowe, tak długi czas nie korzystające z praw i uciskane przez zręczny egoizm, roszczą pretensję do udziału w uczcie cywilizacji; w chwili kiedy wymagają od władz społecznych, nie tylko samych słów, ale i czynu, — nie tylko walki za osobiste ambicje, ale żądają życia, światła działalności i kiedy w swych nieobjętych dążeniach, zwracają się do wybranego przez nie monarchy, z takimi słowami: „Władco ludu, naprzód! posuwaj dalej i spełnij swe dzieło, ukończ urządzenie kraju, uczyn tak, żeby ostatnia wioszczka znajdowała się w bezpośredniej szybkiej komunikacji ze wszystkimi punktami środkowemi cywilizacji i pomyslności; żeby praca stała się zaszczytną; żeby wprowadzona była jako zasada, jako znak szlachectwa w nowożytnem społeczeństwie i niech ona upłodni wszystkie zakątki Francji! Naprzód, władco ludu! Niech twój miecz zapewni pokój na całym świecie, niech spełni się wielkie słowo wyrzeczone na wyspie św. Heleny: Narodowości, które zlewają się pod twą opieką, przeznaczone są tylko do wzmocnienia węzłów europejskiego braterstwa. Naprzód, władco ludu! Idź na czele swych pokojowych zaborów, ale potężną ręką trzymaj powierzony ci berko”. (La Fr.)

Grecja.

* (Cholera). Korfu, 4-go września. Na wyspie Korfu wybuchła cholera, i z tego powodu parostatki nie chcą zabierać na swój pokład ani towarów, ani pasażerów. Sam król grecki, który przybył do Korfu wraz z ciałem dyplomatycznym, widział się zmuszonym do pozostania tu na dłuższy czas, i jeżeli okoli-

czności zmuszą go do powrotu do Aten, będzie on musiał poddać się kwarantannie na równi z każdym swym poddanym. Na szczęście, w samym mieście Korfu, stan sanitarny jest d'jad wyborny, i spodziewać się należy, że się skończy na strachu. (Nordd. A. Z.)

Holandja.

* (Zmiana w ministerstwie). W ministerstwie holenderskiem zaszła obecnie zmiana. *Staats-Courant* donosi o wyjściu p. Meyer'a z gabinetu. Powód do dymisji tego ministra dała nie kwestja polityczna, lecz ta okoliczność, że p. Meyer ma być mianowany gubernatorem jeneralnym w posiadłościach wschodnio-indyjskich, w miejsce p. Sloet'a, który znajduje się już w drodze do kraju macierzystego. (Nordd. A. Z.)

Prusy.

* (Posiedzenia izb). Berlin, 18 września. Na wczorajszym swoim posiedzeniu izba panów odstąpiła od poprawki co do prawa o wyborach do parlamentu i przyjęła prawie jednoznacznie przedstawiony jej projekt do prawa; utrzymała się jednak, z mniejszą nieco większością, przy swojej rezolucji domagającej się na przyszłość dla parlamentu północno-niemieckiego, innego prawa wyborczego i utworzenia obok izby deputowanych, izby państwa, czyli tak zwanej izby pierwszej. — Tak zwana komisja aneksyjna izby deputowanych, ukończyła swoje narady nad projektem do prawa co do wcielenia księstw Szlezwig-Holsztynji. — Co zaś do Lauenburga, przyjęto postawioną przez dep. Beringa rezolucję następującej osnowy: „Izba deputowanych zechce zatwierdzić wniosek, izby wezwano rząd, ażeby na następnym zebraniu się sejmu przedstawił mu projekt do prawa co do Lauenburga.” (N. Pr. Z.)

Niemcy.

* (Bójki. — Procesa prasowe). Monachjum, 15-go września. Fr. J. donosi o częstych bójkach na noże w dolnej Bawarii. — Redaktorowi pisma *Tag-und Anzeigebblatt*, wychodzącego w Kempfen, wytoczony został proces z powodu obrazy wymierzonej na honor urzędników. Sprawa *Punsch'a* monachijskiego, o obrazę majestatu, odesłana została do sądu przysięgłych. (Nordd. A. Z.)

Włochy.

* (Armja. — Ochotnicy. — Stacja morska). Minister wojny polecił dawać urlopy na dwa do trzech miesięcy tym wszystkim podoficerom i szeregowcom, którzy tego życzyć sobie będą. — *Movimento* donosi, że Garibaldi udaje się do Florencji. Cel jego podróży zależy na tem, ażeby wyjednać bądź utrzymanie nadal kadtrów oddziałów ochotniczych, bądź całkowite rozpuszczenie tych oddziałów. — Rząd włoski prowadzi z gabinetem holenderskim układy w przedmiocie odstąpienia Włochom części wyspy Sumatry. Włochy chcą założyć tam stację morską i kolonję karną. W przedmiocie takiegoż ustępstwa terytorjalnego, rząd włoski prowadził już układy z Portugalją. (Nordd. A. Z.)

Korespondencja Dziennika Warszawskiego.

Lwów, 17 września.

Nominacja hr. Gołuchowskiego.

Dzisiejszy *N. fremden Blt.* przynosi wiadomość, że hr. Gołuchowski został już mianowany namiestnikiem Galicji, o czem jednak inne dzienniki wiedeńskie, a mianowicie *Presse*, powątpiewają. A i wiadomość o mianowaniu hrabiego namiestnikiem podana przez *Neue fremden Blt.* jest raczej wnioskiem redakcji tego dziennika, wysnutym z faktu, że hrabia miał posłuchanie u naj. pana i brał udział w obradach nad urządzeniem Galicji. Tymczasem posłuchanie to nie było pierwszym i nie będzie ostatnim przed odjazdem hrabiego z Wiednia. W lot za doniesieniem *fremden blatu* zapewnia *Gaz. Nar.*, jakoby ze źródła urzędowego zaczerpnięta potwierdziła wiadomość o mianowaniu hrabiego Gołuchowskiego namiestnikiem. Tymczasem ani w sferach naszych urzędowych, gdzie tej nominacji *spodziewają* się, ani w sferach w bardzo bliskich z hr. Gołuchowskim zostających stosunkach o mianowaniu go namiestnikiem nic zgoła jeszcze nie wiedzają. A jakkolwiek i mój szanowny kolega Y., już przed tygodniem donosił o tej spodziewanej nominacji jakoby o fakcie dokonany, mam powody do mniemania, że to jeszcze *do tej chwili* nie nastąpiło. Że hr. Gołuchowski jest nieomal już powołany do odegrania ważnej w Austrii roli, że odpowiednio temu piastować będzie na powrót wysoki w państwie urząd, o tem trudno już wątpić. Ale czy urzędem tym będzie namiestnictwo Galicji, to pytanie. Trzeba wiedzieć, że powrót hrabiego do władzy, to nie jest prosta zmiana osób reprezentujących najwyższą władzę administracyjną w Galicji, lecz zmiana systemu, to

całkiem nowy program, którego przeprowadzeniu towarzyszyć muszą jednocześnie rozległe koncesje w Węgrzech i w Czechach, w myśl zasady historyczno-politycznej indywidualności. O ile mi wiadomo, rozbierano w Wiedniu nowe stanowisko jakie Galicja w monarchji w skutek zmiany polityki wewnątrznej a podobno i zewnętrznej zająć musi. Uznano podobno, że przywrócenie ministerstwa węgierskiego wymaga utworzenia kanclerstwa dla Galicji, na którą posadę jedynym kandydatem jest hr. Gołuchowski. Zdaje mi się, że nominacja jego namiestnikiem gdyby nastąpiła, byłaby tylko tymczasową a i funkcje poruczone mu jako namiestnikowi wyróżniałyby się od zwykłych namiestnika u nas praw i obowiązków. Pod tym tytułem zająłby się hrabia tylko przeprowadzeniem w kraju organizacji. Zresztą hrabia jako były minister stanu, wie doskonale o tem z własnego doświadczenia, że do odegrania z pomyślnym skutkiem roli Wielopolskiego w Galicji, urząd namiestnika tej prowincji, bez głosu w ministerstwie, bez silnego w Wiedniu punktu oparcia, nie wystarczy.

Paryz, 13 września (*).

Kwestja wschodnia. — Uwagi przez nią nasuwane
Kwestja wschodnia, — nietylko jest brakiem zgody pomiędzy państwami, ile nieznaną Turcji. Interwencja Francji i Anglii przyniosła tylko uszczerek Porcie. Traktat paryski zupełnie odłączył księstwa naddunajskie od Turcji, i zamiast jednego protektora chrześcian, postawił ich kilku. Turcy nienawidzą bez różnicy wszystkich chrześcian, nazywając ich *giurami* czyli psami.

Zgoda państw europejskich w kwestji wschodniej zdarzyła się tylko raz i następstwem jej było odbudowanie Grecji.

Kiedy anglicy chcieli utworzyć turecki korpus z chrześcian tureckich i powiedziano im, że z powodu jedności wiary z rosjanami, będą za tych ostatnich, to publicznie postawiono pytanie, czy w istocie wiara jest ta sama? i nie chciano wierzyć, iż nie ma żadnej różnicy. Nie tak dawno w Paryżu, w tym punkcie środkowym cywilizacji, ruskiego kapłana nie puszczano do szpitala dla wypowiedania umierającego rosjanina, mówiąc, że wiara greko-rosyjska nie jest znaną i uznaną.

Przypuszcmy, że kwestja sławianska oddanaby była do rozstrzygnięcia Anglii i Francji. Jakżeby zaczęły postępować? Anglja ustanowiłaby mnóstwo komisji badawczych, po to, żeby na miejscu zbadać kwestję. Francja wypytałaby się kogokolwiek o cośkolwiek jak p. Bastide w 1848 r., i minister spraw zagranicznych wyrzekłby: „Nie wiedziałem, że sławian tak wiele i że rosjanie są także sławianami”, zaczęłby stanowić za natchnieniem czyjekolwiek. Co donoszą francuzcy dyplomaci w Turcji swemu ministrowi? Że niby greccy popi czyli *papy* pobierają od parafjan opłaty proste lub podwójne za śluby i pogrzeby; a czy w katolickich kościołach nie płacą za miejsca według swego majątku? Na to nie zwracają uwagi.

Anglja zrobiła w Grecji rewolucję, wypędziła Ottona, osadziła na tronie swego kandydata, przyłączyła do Grecji wyspy Jońskie, zamierza żenić króla z księżniczką angielską, wywołuje bunt na wyspach greckich i pewno odda je Grecji. Z kampanji napoleonidów w Syrii, nie dobrego nie przyszło. Pozwólcie im działać; pomogły sobie się pobija, a to zbyt lekko jest im występować z mowami. Teraz kwestje będą rozstrzygane przez broń iglastą, ale przysposobiają się piórami, i gdybyśmy wyłożyli przed Europą wszystkie szczegóły kwestji wschodniej, sprawa przyjęłaby inny kształt, a poglądy europejskich samochwalców, okazałyby się bardzo powierzchownemi.

K.

Paryz, 14 września.

Reorganizacja armji francuzkiej. — Stowarzyszenie międzynarodowe robotników. — Rząd podziemny we Francji. — Posiadacze obligów meksykańskich. — Stowarzyszenie robotników emigracyjnych.

P. Rouher podziela w zupełności zamiary cesarza Napoleona w przedmiocie reorganizacji armji francuzkiej; panuje nawet przekonanie, że minister ten nie jest obcym kampanji przedsięwziętej w tym duchu w dzienniku *Patrie* i przedrukowaniu ustępu z dzieł Napoleona III. W każdym atoli razie, jedna okoliczność zaprzęta mocno uwagę rządu: opinja publiczna we Francji nie sprzyja tym projektom. Pod tym względem wątpliwość jest niemożliwa. Ta niechęć francuzów dla reorganizacji armji nie jest jeszcze powszechnie znaną, lecz mówią o niej dość, nawet na prowincji, tak iż niektórzy prefekci zdolali już, jeżeli mamy wierzyć pogłoskom, jeżeli nie zredagować raportu, to przynajmniej zakomunikować niekóre wskazówki, z których okazuje się, że opinja publiczna jest bardzo przeciwną uorganizowaniu rezerw na wzór landwery pruskiej.

(* List ten wzięty jest z *Warsz. Dniwu*.

Ognisko rewolucyjne londyńskie odniosło wielkie zwycięstwo (dobre zwycięstwo! *P. R.*), zwołało bowiem kongres robotników do Genewy, z tego zaś kongresu wyniknie organizacja rewolucyjna. Mają być wybrani członkowie dla utworzenia ogniska (*head centre*) rewolucyjnego we Francji; nim zaś nastąpią te wybory potajemne, mezerzy słuchają rozkazów ogniska londyńskiego. A więc i we Francji funkcjonować będzie rząd narodowy podziemny. Jeżeli rząd cesarsko-francuzki nie przeszkodzi agitacji członków stowarzyszenia narodowego robotników, przewidując zjawienie się we Francji w niedalekiej przyszłości broń piekielnej, t. j. trucizny, sztyleta, pamfletów i gazet potajemnych.

Posiadacze obligów meksykańskich zaczynają się uspakajać. *Monitor* bowiem ogłosił konwencję zawartą z Meksykiem. Stracą oni tylko dwie trzecie części nominalnej wartości tych obligów, podczas gdy ci, którzy znegocjowali pożyczkę meksykańską, zarobili na niej miliony.

Stowarzyszenie robotników emigracji polskiej przystąpiło do ustawy stowarzyszenia międzynarodowego robotników i postanowiło odwołać się do komitetu reprezentacyjnego dla przywiedzenia do skutku zjednoczenia stowarzyszeń robotników krakowskich, lwowskich i poznańskich, na zasadzie tejże ustawy.

Komitet reprezentacyjny otrzymał list od pana Żychlińskiego, redaktora *Dziennika Poznańskiego*. Dziennikarz ten użala się, iż czynności komitetu reprezentacyjnego są powszechnie znane; zaleca on zachowywanie na przyszłość większej tajemnicy i posyłanie wszelkich not i dokumentów pod adresem deputowanego Waligórskiego, członka izby deputowanych w Berlinie. Mówię dość wyraźnie; p. Żychliński nie będzie mógł przeto użalać się na to, że nie wyrażam się dość jasno. Jesteście przeto uprzedzeni, kochani czytelnicy, że deputowany Waligórski ma naprawić wszelkie złe, jakie komukolwiek wyrządzone. Jeżeli przeto kto ma jaką skargę do zaniesienia, niech poszle swą reklamację pomienionemu deputowanemu, który doręczy ją p. Żychlińskiemu, ad usum *Dziennika Poznańskiego*.

A. M.

Paryz, 15 września.

Meksyk. — Gozlan. — Uczone słonie. — Muzeum miejskie. — Rząd podziemny. — Polska i Francja.

Jen. Castelnau udaje się do Meksyku, prawdopodobnie, aby zająć miejsce marszałka Bazaine. Przysposabia się broszura o emigracji w Meksyku; ale późno poszli po rozum do głowy. W takich wypadkach nie można powiedzieć: „czem później, tem lepiej.” Francuzi głoszący równość, wrzeszczą na *yankesów*; orzeł francuzki poniżył się przed amerykańskim i nie przyjął wojny o Meksyk. Po co tam odstępować dochody celne na pokrycie pożyczki, kiedy porty i wybrzeża przechodzą w ręce republikanów.

Leon Gozlan umarł prawie nagle; był już nie młody, wiele zniósł, wiele męczył się i prawie nic nie pozostawia takiego, coby mogło przejść do potomności. Bardzo wchwalano rząd teraźniejszy za dany mu krzyż. W powodzi orderów, ten był dobrze umieszczony. Gozlan był kawalerem legji honorowej; był to człowiek miły i spostrzegawczy, ale nie głębski.

Uczone słonie, które pokazywano w cyrku, zbuntowały się przeciwko swemu nauczycielowi i wzięły go za piłkę do zabawy, tak, że połamały mu kości; mówią, że te głupie widowiska zostaną zakazane.

Tworzy się muzeum miejskie, niby dla pokazania, że w Paryżu dość jest pieniędzy. Ale gdzie podziąć pomniki sztuki jeżeli nie zbierać je w galerjach?

Mówią, że stan rzeczy jest naprężony, a kongres w Genewie utworzył rząd podziemny, który przyczyni nie mało kłopotów cesarstwu.

Nikt bardziej bdemnie nie ubolewa nad polakami, ale narody po większej części same sobie winne są swe nieszczęścia. Nieprzenikliwość i łatwości są odznaczającymi się rysami charakteru polaków, jak w części wszystkich sławian, którzy, jak się zdaje, nie mają wyrazu *prudence*; ostrożność nie to samo. Jak dzieć, obalamy drzewo, żeby uzyskać jego owoc, lub palimy chałupę aby ją ogrzać. Ile razy francuzi bawili się w Polskę! Napoleon I. nie odbudowywał jej nawet w 1812 r.; Ludwik Filip podejmował ją w 1830 r., aby powstrzymać Rosjan od przywrócenia burbonów, ale jej nie pomagał. W 1863 r. zamęcili Polskę jezuitci, którzy nie byli też niewinnymi i w wojnie wschodniej; lecz Napoleon III, poprobował postępować razem z Anglią i Austrią, pozostał bezczynnym, a polacy ciągle oczekują od niego pomocy. Dawno czas skończyć to ofiarnictwo. Zamiar powstrzymania Rosji w jej rozwoju, jest szczytem szaleństwa.

Zarzucają rządowi francuzkiemu, że nie ma polityki, ale jak tu mieć program, kiedy co 18 lat we Francji zmienia się dynastia? Ale zawsze maciła

Polskę, żeby kępować Rosję; zawsze szkodziła Austrii i zawsze miała chęć do terytorjalnych nabytków.

K.

Co jest federalizacja Austrii? *

Po niedawnym pokonaniu Austrii. Łatwo zrozumieć, iż obecnie powstają w niej troski o to, jaką trwałą organizację należy dać różnoplemiennej monarchii? Jak wiadomo, walczą w niej trzy, zupełnie sprzeczne sobie polityczne systemy: *centralizacja* (panowanie żywołu niemieckiego), *dualizm* (rozdzielenie Austrii na dwie połowy: niemiecką i węgierską, czyli węgierską) i *federalizm* (rozdzielenie Austrii na różnorodne grupy — system, proponowany przez sławian, a szczególnie Czechów). Dotychczas Austria dla samozachowania siebie, przymuszona była skłaniać się w różne strony, lecz najbardziej trzymała się centralizacji; teraz zaś, kiedy została wyparta ze Związku niemieckiego, co jej pozostaje do czynienia? Nie może przecież od razu przemienić się na państwo sławiańskie, jeżeli wziąć na uwagę liczebną przewagę sławian wchodzących do jej składu; — nie może, mianowicie dla tego, że w podstawie całej jej politycznej organizacji, silnie zasiadł żywoł niemiecki. A nawet wszystkie jej sławiańskie ludy, wraz z odpadkami innych sławian, nie stanowią w niej ścisłej całości, ale są rozproszone i rozłączone pomiędzy sobą, a niektóre nawet zostają w poróżnionych stosunkach między sobą, jak na przykład, — czesi ze słowakami, chorwaci pomiędzy sobą i z prawosławnymi sektami, polacy z rusinami i t. p. Nakoniec nieprawdopodobnym jest, aby dom Habsburgów, ni ztąd ni z owąd, nagle *zestawianil się*. I oto, według ostatnich wiadomości, dualizm w Austrii jak się zdaje, wydobrywa się na jaw. Jak mówią, już wyznacza się osobne, odpowiedzialne ministerstwo węgierskie i cesarz obiecuje mieszkać to w Wiedniu, to w Peszcie na przemian. Tak tedy, na pozór, federaliści powinni pożegnać się ze swymi nadziejami. Można to było przewidzieć przed niedawną wojną pomiędzy Austrią i Prusami, kiedy madyarowie zaczęli wynurzać roszczenia do politycznych praw z 1848 r., po znanym manifeście cesarza z d. 20 września 1865 roku i zaraz po pouroczystym otwarciu sejmku węgierskiego osobiście przez cesarza, który natenczas miał nawet mowę w języku węgierskim. Tym sposobem, narodowość madyarska, która jeszcze przed tem wysunęła naprzód ze swej sfery tak zdolnych i energicznych politycznych działaczy, jakich na nieść nie było, zwróciła na siebie uwagę rządu austriackiego, jak się okazuje, pragnącego uspokoić tę wymagającą część swego państwa, to *enfant terrible*, od którego, jeżeli będzie potrzeba, Rosja poraz drugi już nie obroni, a Austria nie będzie już miała sposobności, zadziwienia świata swą niewdzięcznością.

Cóż jest federalizacja Austrii? Spójrzmy na nią bliżej i rozbierny, czy uzasadnione są wymagania czeskich patriotów? Mówimy *czeskich* dla tego, że w żadnym sławiańskim ludzie w Austrii, idea federalizmu nie była tak rozgłaszana i roztrząsana jak u Czechów. Mielimy sposobność przez długi czas stale badać czeskie dziennikarstwo i dla tego, wprost według jego wskazówek, obznajmimy naszych czytelników z tą ciekawą rzeczą.

Po ogólnych i nieokreślonych wyrażeniach znanego wrześniowego manifestu 1865 r., Czechom w szczególności zdawało się, że nakoniec wybiła godzina wprowadzenia federacyjnej organizacji w Austrii. Jeszcze silniej uchwycili się tej zdradzieckiej myśli, kiedy ministrem stanu w Austrii zamianowany został były namiestnik Czech, rodem morawianin, a zatem sławianin, hr. Belcredi, który dotąd zresztą jeszcze nie stanowczego nie przedsięwziął na korzyść federalizmu, i cała rzecz dotychczas ogranicza się na pustej gadaninie pomiędzy poczciwymi Czechami. Natenczas zapalili się jakimś dotąd nieistniejącym *austriackim patriotyzmem*, który nawet silnie ich ożywił przed rozpoczęciem świeżej wojny, i z zapalem i odwagą utrzymywali, iż „prusacy będą pobici,” cośmy sami mieli sposobność słyszeć. Zasadzają się na ogólnych wyrażeniach cesarskiego manifestu: „Jednakowe prawa, — jednakowe ciężary,” czesi wyobrazili sobie, że jeżeli Austria urządzi się według ich życzenia, będzie nie *niemiecką*, ani *madyarską*, ani *slawiańską*, ale *Austrią — wszystkich*.

Nie można nie przyznać, że program czeskich federalistów, jest mglisty i zawikłany, chociaż przebiega w nim utajony (a może po prostu naiwny!) cel przekształcenia Austrii na państwo sławiańskie. Ten program, że tak powiemy, balansuje się na dwóch przeciwnych końcach: *na prawie historycznym i prawie narodowości* i chce połączyć dwie idee niezgodne z sobą i wyłączające się wzajemnie. Zaraz zo-

baczymy, jak sami federaliści zbijają się w tym punkcie. To głoszą równouprawnienie wszystkich narodowości austriackich, to proponują urządzenie Austrii na zasadzie historyczno-politycznych jednostek (indywidualności), a nie na podziale etnograficznym, zatem tu narodowość nie uznawana jest za czynnik polityczny, według własnego ich wyznania. Niemiecka praska gazeta, *Prager Z.*, w 1865 r. zrećźnie wykazała, z powodu takiego oświadczenia, ogromną sprzeczność pomiędzy programem tychże samych federalistów w 1849 r., który zasadzał się tylko na etnograficznym rozgraniczeniu, a teraźniejszym ich programem, który uznaje federację państwa austriackiego, wyłącznie na zasadzie *prawa historycznego* (!) Nawiasowo wspomniemy, że jednocześnie, w końcu zeszłego roku, wiedeński korespondent *Timesa* określił ten federalizm w następujący sposób: „Jest to życzenie jakichś „ultra-nacjonalistów,” żeby dwadzieścia ziem i ziemeczek austriackich, otrzymało równe prawo i połączyło się stałym węzłem.”

(d. c. n.)

Rozmaitości.

* (Kalina). Z dniem 1-yim października wychodzić zacznie w Krakowie czasopismo tygodniowe dla kobiet, pod tytułem *Kalina*, którego redaktorem odpowiedzialnym jest p. Tadeusz Wojciechowski, a głównymi współpracownikami piszą się pp. Michał Bałucki i Alfred Szczepański.

* (Środek przeciwko suchotom). Pismo czeskie „Obzor” podaje szczególny środek przeciw początkującym suchotom. Codziennie naczno chory ma jeść kawaleczek słoniny bez chleba, i następnie napić się przecedzonego kwasu kapuścianego, dodając doń oliwy (na 3 kwatki kwasu biorąc łyżkę stołową oliwy). Używając tego środka przez 3 lub 4 tygodnie chory przychodzi do zdrowia. Środka tego jednak używać należy w samym początku, skoro chory czuje pieczenie w gardle, ciężkość na piersiach, przy codziennym zwiększaniu się kaszlu. Przy początkowym zaniedbaniu się środek ten już nie jest skutecznym. W Węgrzech środek ten jest powszechnie używanym.

* (Przepis na dysseldorfską musztardę). $\frac{2}{3}$ funta miało sproszkowanej gorczycy i tyleż czarnej, polewa się $1\frac{1}{2}$ funtem gorącej wody, do tego dodaje się 1 funt dobrego octu winnego, przytem $1\frac{1}{4}$ kwintla miało sproszkowanego cynamonu, $\frac{3}{4}$ kwintla miało sproszkowanych gwoździaków i $\frac{2}{3}$ funta miało utłuczonego białego cukru, a w końcu dodawszy jeszcze funt białego wina, wszystko to wymieszuje się jak najdokładniej.

PRZEWODNIK WARSZAWSKI.

* (Nowe dzieło). Zwracamy uwagę czytelników naszych na niedawno wyszłe z druku (w powtórnym wydaniu) wyborowe rymy ruskich poetów, w przekładzie na język niemiecki, pod tytułem: „Anthologie russischer Dichter metrisch ins Deutsche uebersetzt; von A. Wald. Warschau 1866.” — Przekład ten celuje dokładnością. Egzemplarzy tego wydania nabyć można w księgarni Wende i spółka w Warszawie na Krakowskim-Przedmieściu.

* (Fabryka wyrobów kowalskich, ślusarskich i stolarskich, pod firmą Z. Rozpendowski, G. Jeger i spółka). W tych dniach mieliśmy sposobność zwiędzić i oglądać w szczególach założoną w roku zeszłym fabrykę dopiero wymienioną, w posesji Nr 1,165/6 przy ulicy Prostej. Wzorowe urządzenie tego zakładu, który jakkolwiek rok dopiero istnieje, w pełnym jednak biegu i rozwoju zostaje; jego najnowsze, nieznanne dotąd naszemu przemysłowi, wprost z Ameryki sprowadzone, maszyny i pomocnicze przyrządy; jego wreszcie użyteczność i wyjątkowe niektóre artykuły, tu jedynie na kraj cały wyrabiane, czynią go zasługującym na szczególne poparcie i obznajmienie z nim ogółu czytelników naszych. Z pomiędzy maszyn i aparatów, które porusza maszyna o sile 16 koni, systematycznie leżącego, w Warszawie u pp. Lilpop i Rau wyrobiona, wymienimy główniejsze tu po raz pierwszy zaprowadzone: Heblarnia cała żelazna, heblująca dziennie kilka tysięcy łokci desek; w istocie widok tej wielkiej maszyny budzi zajęcie i podziw nad pomysłowością wynalazcy; podana sobie na walec deskę szeroką na 18 cali, długą do łokci 10, wydaje w parę minut zupełnie gładko obcheblowaną, do fabrycznego użycia gotową. Maszyna do produkowania ferklejdunków drzwiowych, fuszczemów, sztabików, kielszósów i t. p. wyrobów kielowanych, jeszcze więcej zajmuje; najpiękniejszych fasonów i profilów szczególnie dopiero rzeczony, wychodzą z pod noża w oczach patrzącego, stanowiąc gotowy do użycia artykuł dla stolarzy przy robotach fabrycznych: drzwiów, okien, mebli: — oraz dla ramia-

rzy, którzy kupując artykuły te na łokcie po cenie niepraktykowanej taniej, od kop. 1 do 5, znakomitą korzyść pod względem kosztu odnoszą, z oszczędzeniem czasu, pracy i materiału. To samo mamy obowiązek powieścić względem maszyny wyrabiającej szablonny w podobnych jak wyżej profilach, na dowolnych krzywiznach i zaokrągleniach. Wielce ciekawą i użyteczną jest zarazem maszyna do sztamowania czyli robienia otworów prostokątnych w deskach, tudzież odrębnej konstrukcji maszyna do czopowania i gruntowania filunków, z nadaniem brzegom dowolnej spadzistości pod kątem ostrym. Maszyny te przy pomocy pił cyrklastych i tak zwanych tasiełkowych, czyli bez końca, wyręczając swą działalnością dwudziestu kilku ludzi każda, stawiają fabrykę w możności wyrabiania bram, drzwi, okien, posadzek, futer i t. p., z tym pośpiechem i akuracją, a głównie w tak niskiej cenie, do jakiej zwyczajne rzemieślnicze przyrządy i ciężka w zwykłych warunkach praca, doprowadzić nie są w stanie. Nie możemy więc nie zwrócić uwagi pp. stolarzy i ramiarzy na łatwość taniego zaopatrywania się w gotowe, tak potrzebne do ich profesji szczegóły, mianowicie ferklejdunki, fuszczemsa, ramy, sztabiki i t. p., które im tylko na miarę przyrznać, przybić lub zestawić zostaje, a których wielki asortyment znajduje się na zapas w magazynie fabryki; inne znów w miarę wskazania profilu jak najspieszniej wykończonemi być mogą, bąc z własnego, bąc dostarczonego fabryce materiału.

W oddziale stolarszczyzny widzieliśmy gotowe drzwi i okna dla kościoła na Grzybowie, dla budowli banku polskiego i dla wielu budujących się domów prywatnych; jak niemniej nader gustowne posadzki zwyczajne, oraz przemianowe z dębu, jesionu lub jaworu. Przedewszystkiem zaś w interesie budowy nowych domów fabryka ważną nieść może usługę przez dostarczenie okien i drzwi z futrynami i z zupełnym okuciem na różne ceny i miary, tak że bez potrzeby wmurowania futer, w drugim roku przy wykończeniu budowli okna i drzwi odrazu już przypasowane i okute wedle rozpowszechnianego się teraz systemu, w otwory murów wstawione być mogą, z łatwością, w razie potrzeby, ich wyjęcia, bez łamania murów i osłabienia sklepień, — co wszystko dla wznoszących lub restaurujących domy jest artykułem ważnej donisłości.

Wyroby z metalu stanowią drugi oddział fabryki, która pojmując bliżej potrzeby budowlane i będąc kierowaną przez jednego z jej właścicieli, p. Rozpendowskiego, budowniczego patentowanego klasy 3-iej, technika wyższych zdolności i obszernej praktyki, jest tem samem właśnie w możności godnie odpowiedzieć zadaniom postępu budownictwa; i w tem też leży ów wyjątkowy powód, dla którego czy to wyroby z drzewa, czy z metalu dla wznoszących się budowli konieczne, noszą na sobie to piętno znajomości nauki architektonicznej, trafności zastosowania nowych ulepszeń i praktyczności użycia. W oddziale tym z wyrobów metalowych wymienimy główniejsze: wszelkie okucia do drzwiów i okien od najskromniejszych do pałacowych brązowanych i pozłanych; drzwieczki prostokątne hermetyczne do pieców; garnitury do tychże, to jest: rary, ruszty i popielniki.

Trzeci oddział fabryki stanowią narzędzia rolnicze i różne ekonomiczne sprzęty. Pod tym względem magazyn fabryczny odznacza się dobrem ulepszonych plugów, zgłębiaczy, sieczkarni, młockarni, wjalni i maneżów, wag decymalnych z gwichtami różnych wielkości, łożek żelaznych prostych i składanych, żłobów emaljowanych, kosztów stajennych do zakładania siana, pił mechanicznych ułatwiających rżnięcie drzewa, szafek prętowych z żelaza, które formując ogrodzenie zakratkowane, bezpiecznym są składem butelek z winem w domowych piwnicach.

Fabryka skutecznie sprzeżła i przyjmuje zamówienia tak u siebie przy ulicy Prostej w posesji własnej Nr 1,165/6, jako też w sklepie p. Winiarskiego przy ulicy Nowy-Swiat Nr. 1,311 wprost ulicy Wareckiej, gdzie cennik szczegółowy przekonywa o przystępności cen i umiarkowanym ich oznaczeniu. Fabryka ta przedstawia jeszcze tę dogodność, że budujących domy uwalnia od uciążliwego obowiązku umawiania się z licznymi rzemieślnikami, gdyż podejmuje się ogółowo zaopatrzyć dom we wszystkie wyroby stolarskie, ślusarskie i kowalskie, a obok tego kierującą tą fabryką, jej współwłaściciel, budowniczy wykwalifikowany, p. Rozpendowski, podejmuje się planowania budowli tak w Warszawie, jak i na prowincji, mieszkalnych i gospodarczych, i widzieliśmy też u niego wiele bardzo udatnych, już to wykończonych, już będących w robocie, na zamówienia.

* Nr. 38 *Opiekuna Domowego*, wyszedł z druku i zawiera: — Pałac w Dzikonie p. S. Nowińskiego (z drzew.) — W ochronie wiersz p. E. Leje. — Statua S. go Piotra w Rzymie p. A. Kuczyńskiego (z drzew.) — Przejazd łzka po Wilnie p. K. z N. Jurewiczową (z drzew.) — Złodzijski portret p. W. Skibę (c. d.) — Wołowina (z drzew.) — Rozmaitości. — Myśli i zdania p. J. Gluzińskiego.

Warszawa, dnia 8 (20) Września.

Kalendarz.

W piątek, 21 września. — św. Mateusza apost. — Słońce wsch. o godz. 5 min. 44; zach. o godz. 6 min. 1.

W sobotę, 22 września, — św. Maurycego męcz. — Słońce wsch. o godz. 5 min. 46; zach. o godz. 5 min. 58.

Stan pogody.

Table with weather data for 7 (19) września, including barometer, thermometer, and sky conditions.

Największe ciepło + 12° 6 R. Najmniejsze ciepło + 8° 6 R. Z rana 4. 8 (20) września + 8. 2 R ciepła.

Wysokość wodna Wiśle stóp 2 cali 5.

Widowiska.

WIELKI TEATR. — Dziś, Opera Halka. (Zacznie się o godzinie 7-ej). — Jutro, Dramat Montjoye. (Zacznie się o godzinie 7-ej).

TEATR ROZMAITOŚCI. — Wczoraj dawano Przysięga Horacego; Przebudzenie się Lwa, było osób 550.

CYRK RENTZA, przy rogu ulic Marszałkowskiej i Nowogrodzkiej. — Jutro, Wielkie Przedstawienie. — Manewr mameluński z potyczkami, jeżdżony przez 12 panów. — Huza, w paradzie, przedstawi młody Rentz na koniu przez niego tresowanym Figaro. — Blondel, ogier z wolnej ręki tresowany i wprowadzony pr. p. Schuman. — Odeliska, koń w wyższej szkole jeżdżony przez panią Adelinę Loisset. — Croisance électrique czyli nadzwyczajny wzrost, wielka pantomina. — Początek o godzinie 7 1/4. — Wczoraj, było osób 658.

RAPPO-TEATR. — Jutro, Wielkie Przedstawienie. Po raz 3-ci: Przygody podróżne Karola Rappo, czyli napad zbójców w Sławonii, wielka pantomina ułożona podług prawdziwego zdarzenia z życia Karola Rappo. — Galeria żywych obrazów. — Gimnastyczne ćwiczenia. — Początek o godz. 7-ej. — Dnia 25-go września, ostatnie przedstawienie. — Wczoraj było osób 235.

DOLINA SZWAJCARSKA. — Jutro, wystąpienie Śpiewaków paryzkich. — (Zacznie się o godzinie 6). — W niedzielę, d. 11 (23) września 1866 r. ostatnie pożegnalne wystąpienie p. Goosz i śpiewaków francuzkich; w ogrodzie jeżeli pogoda posłuży, Koncert i Wielki Fajerwerk spalonym zostanie, oraz iluminacja całego ogrodu. Na zakończenie zabawy, wielki Capstryk bojowy przy oświetleniu różnokolorowemi ogniami ze strzałami wykonanym będzie. — Cena wejścia na przedstawienie p. Goosz w sali kop. 50. — Na koncert i fajerwerk k. 30. — Bilet kupiony na przedstawienie śpiewaków paryzkich, służy zarazem i na fajerwerk i koncert w ogrodzie. — Początek zabawy w ogrodzie o godz. 5 1/2. — Początek śpiewów w sali o godz. 6 1/2. — Początek fajerwerku o godz. 8 1/2.

* Przyjechali do Warszawy: rzeczywici radcowie stanu: Łaszkarow z Grodna, Mackiewicz z Nowej Aleksandrii; — wyjechali: generał-majorowie: Gotowaczew do m. Biały; Fanshave do Siedlec; rzeczywisty radca stanu, hrabia Uruski, szambelan dworu J. C. M., do Paryża.

* W dniu wczorajszym przyjechało koleją żelazną warsz.-wied. i warsz.-bydg. osób 320, wyjechało osób 251; — koleją żel. petersb.-warsz. przyjechało osób 127, wyjechało osób 94; — statkami parowemi przyjechało osób 15, wyjechało 13; — przedonegdaj i onegdaj w ogóle przyjechało osób 1523, w tej liczbie z zagranicy 20; wyjechało 1520, w tej liczbie za granicę 22.

* Dnia 5 (17) i 6 (18) b. m. chorych w 8-u cywilnych szpitalach: przybyło 82, wyzdrowiało 100, umarło 12, pozostało 1448 (mężczyzn 634, kobiet 814); z nich w szpitalu starozakonnym: mężczyzn 131, kobiet 139.

* (Buletyn cholerycznych w Warszawie), dnia 19-go września, jest następujący: Pozostało z 18-go chorych: mężczyzn 70, kobiet 82, razem 152; zachorowało m. 16, k. 20, r. 36; wyzdrowiało m. 12, k. 11, r. 23; umarło m. 4, k. 6, r. 10; pozostało na d. 20-y września m. 70, k. 85, r. 155. — Od początku epidemii (to jest od 9-go (21-go) lipca) zachorowało m. 473, k. 412, r. 885; wyzdrowiało m. 227, k. 211, r. 438; umarło m. 176, k. 116, r. 292.

* (Buletyn cholerycznych w szpitalu wojskowym Ujazdowskim i w wojskach) w Warszawie dnia 19-go b. m. jest następujący: Pozostało z d. 18-go chorych 35, zachorowało 6, wyzdrowiało 6, umarło —, pozostało na d. 20-y września 35. Od początku pojawienia się epidemii (to jest od 7 (19) lipca) zachorowało 172, wyzdrowiało 86, umarło 51.

Buletyn cholerycznych w królestwie polskiem.

Table with columns for location (Nazwa miejscowości), date (do dnia 6 (18) września), and cholera statistics (zachorowało, wyzdrowiało, umarło, pozostało).

* W dniu 19 września 1866 roku urodziło się w Warszawie: Chrześcjan: płci męskiej 12, żeńskiej 8; Starozakonnym: męskiej 1, razem 21; zaślubieni Chrześcjanie: Strawiński Wojciech żołn. str. ogn., z Wopińską Antoniną służ.; Starozakonnymi: Gliksmann Izidor kup., z Eizenberg Rozalją; zmarli Chrześcjanie: Dzierżgowski Szymon lat 76 emeryt; Ostapek Józef lat 57 bedn.; Junger Robert lat 17 mul.; Krajewski Józef lat 42 wyrobn.; Miedniak Walenty lat 40 wyrobn.; Xięzopolski Alfred lat 21 fryz.; Wyszkowska Elżbieta lat 30 żona wyrobn.; Piotrowski Franciszek lat 40 dym. żołn.; Süske Karolina lat 52 żona szyp.; Grundowicz Konstancja lat 36; Kuśmierski Andrzej lat 38 wyrobn.; Kryczko Magdalena lat 53; Rzepecka Bronisława lat 22 żona kraw.; Bizeit Józef lat 40 wyrobn.; Szyndler Teodor lat 13 sier.; Ryter Magdalena lat 29 żona mul.; Kuśmierska Tekla lat 49 żona stel.; Lisiecka Agata lat 28 wyrobn.; Witwicki Paweł lat 48 czel. złot.; Żarnicka Wiktorja lat 59; Budzyński Walenty lat 52 służ.; Czarnowska Barbara lat 42 wyrobn.; Dąbrowski Michał lat 48 wyrobn.; Urych Eliza lat 1 mies. 3 cór. kup.; Święcka Apolonia rok 1 mies. 6 cór. stel.; Sitkowski Jan lat 3 syn wyrobn.; Weigang Adelajda lat 2 cór. stuk.; Chrapkiewicz Feliks mies. 5 syn siodł.; Boczkowski Józef mies. 6; Ostrowska Antonina

mies. 4 cór. wyrobn.; Kamiński Ignacy mies. 8 syn wyrobn. Lorentz Ludwik dzień 1 syn służ.; Lange Anna mies. 1 cór. służ.; Szulc Franciszek dzień 1 syn mul.; Karczewski Leopold dni 9 syn mal. Starozakonnymi: Kajzer Abram lat 39 szmuk.; Benef Samul lat 61 pis. pryw.; Ejdelman Szlama lat 43 naucz.; Piaster Dawid lat 28 wyrobn.; Himmel Laja lat 5; Handfus Perla rok 1; Silberstras Sura lat 5; Hofman Fajga lat 6; Kramsztyk Gitla lat 2; Maiman Perla lat 3; Steinberg Etla lat 2; Rozen Fiszer lat 2; Rochwertz Cyna rok 1 mies. 6; Blaustein Moszek lat 6; Apel Chaim dni 8; Kopfercyn bezim. dni 5; dwoje dzieci płci męzk. niez. urodz.; dziecię płci żeńsk. niez. urodz.

KURSA GIEŁDY WARSZAWSKIEJ dnia 8 (20) Września 1866

Table with financial data including MONETY, PAPIERY, and WEXLE, with columns for item names and prices.

* Wartość kuponu bież. od Listów Zastawnych rs. — k. 97 1/2 * " " " do Listów Likwidacyjnych rs. 1 k. 22 1/2

KURSA TELEGRAFICZNE Agentury Rudolfa Okret.

Table with telegraphic exchange rates for various locations like BERLINA, Londyn, Paryż, Hamburg, Wiedeń, and Wiednia.

